

STM - sosiaali- ja terveysministeriö

VN/8871/2019

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sote-maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi

FA edellyttää palvelulupauksen selkeyttämistä – julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuus kunniaan

- FA pitää välttämättömänä sosiaali- ja terveydenhuollon rakenteiden uudistusta palvelujen saatavuuden turvaamiseksi ja laadun parantamiseksi. Hallituksen ehdotuksella ei saavuteta näitä tavoitteita.
- Kansalaisten yhdenvertaisuuden ja palveluiden saatavuuden parantaminen edellyttävät julkisen ja yksityisen sektorin toimivaa sekä luottamukseen perustuvaa kumppanuutta. FA edellyttää läpinäkyvyyttä kustannusrakenteeseen ja palvelulupauksen selkeyttämistä. Kansalaisten on tiedettävä, mitä julkinen palvelu pitää sisällään: mistä vastaa yhteiskunta ja mikä on kansalaisen omalla vastuulla. Tällöin kansalaisilla on mahdollisuus täydentää omalla rahoituksella ja yksityisen sektorin palveluilla julkisen sektorin tarjoamia palveluja.
- Merkittävä osa julkisen talouden kestävyysvajeesta johtuu sote-menojen kasvusta. Hallituksen esitysluonnos ei kuitenkaan sisällä uudistuksia, joiden avulla palvelujen tuottavuutta parannettaisiin ja julkisten menojen kasvua hillittäisiin. FA kannattaa palvelujen järjestämisvastuun siirtämistä isompiin yksiköihin, mikä parantaa kustannustehokkuutta. Kun esitys ei sisällä samalla palvelujen sisältöjä uudistavia esityksiä, niin säästöt jäävät toteutumatta.
- Julkisen ja yksityisen yhteistyön kumppanuutta ei pidä rapauttaa jo tehtyjen ulkoistamissopimusten mitätöimisellä. Julkisen vallan kanssa sopimuksia tekeville yrityksille ja muille toimijoille kuuluu luottamuksen suoja. Hallituksen esitysluonnokseen sisältyvä ulkoistamissopimusten mitätöinti on riski Suomen houkuttelevuudelle sijoitusympäristönä. Esitykseen sisältyvä sopimusten mitätöintiä koskeva säännös on poistettava.

1 Uudistuksen ytimessä tulee olla palvelujen saatavuus ja laatu sekä asiakkaan asemasta huolehtiminen.

FA pitää erittäin tärkeänä, että kansalaisten yhdenvertaisuutta ja asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihinsa parannetaan palvelulupauksen avulla. Hallitusohjelmassa luvattuja keinoja vaikuttaa palveluiden laatuun ja saatavuuteen, kuten hoitotakuuta, palveluseteliä tai henkilökohtaista budjettia,

ei tässä esityksessä tuota esille. Kansalaisen mahdollisuudet vaikuttaa palveluidensa saatavuuteen esimerkiksi yksityisiä palveluita käyttämällä rajoittuvat vain niihin kansalaisiin, joilla on siihen vakuutus tai muuta rahoitusta.

FA pitää huolestuttavana eriarvoistumiskehitystä, jossa eri maakuntien asukkailla ei olisi yhtäläisiä mahdollisuuksia vaikuttaa sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuuteen. Hallituksen tulisi lisätä esitykseen velvoite hoitotakuun, palvelusetelin ja henkilökohtaisen budjetin tarjoamisesta, jotta yhdenvertaisuuden toteutumiseen ja palveluiden saatavuuteen voisi uskottavasti ottaa kantaa.

Palvelujen saatavuuden kohentaminen edellyttää yksityisen ja julkisen sektorin kumppanuutta. Erityisesti ikääntyneiden hyvinvointiin ja kasvavaan hoivatarpeeseen on tärkeä varautua sekä yhteiskunnan että yksilön tasolla. Lakitasolla on turvattava ikääntyneille ja vammaisille henkilöille sekä pitkäaikaista hoidon tarvetta omaaville asiakkaille henkilökohtainen budjetointi, joka kannustaa innovatiivisuuteen palvelukokonaisuuksien suunnittelussa. Asiakas voisi silloin halutessaan nykyistä helpommin käyttää myös omia varojaan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen rahoittamiseen.

2 Kustannussäästöjen ja tuottavuuden lisääminen sote-uudistuksessa on välttämätöntä.

FA korostaa, että hyvinvointia turvataan huolehtimalla myös palvelujen tuottavuudesta ja kustannuskehityksestä. FA yhtyy ETLA:n näkemukseen siitä, että sosiaali- ja terveyspalvelujen kustannukset ovat niin merkittävät ja ikääntymisen tuomat kustannuspaineet niin suuret, että sote-uudistuksessa pitää ottaa huomioon tuottavuutta parantavia ja kustannuksia säästäviä elementtejä. THL:n mukaan tuottavuudessa on runsaasti alueellisia eroja. Ilman tuottavuuden lisäämistä ei ole edellytyksiä tarjota laadukkaita sote-palveluja kattavasti koko Suomessa eri alueiden väestörakenteen ja sairastavuuserojen vuoksi.

FA ei pidä palvelujen turvaamisen kannalta viisaana ratkaisuna esityksiä, joka rajaavat yksityisen sektorin käyttöä. Sosiaali- ja terveyspalveluiden julkisen tuotannon tuottavuus ei parane uudistuksessa. Tuottavuutta voidaan parantaa mm. kilpailulla, oikeansuuntaisilla kannustimilla sekä parhaita käytäntöjä hyödyntämällä. Yhteiskunnan kokonaisuus kärsii, mikäli hoitoketjut pidentyvät ja kustannukset kasvavat.

Yhteistyö julkisen ja yksityisen sektorin välillä hyödyttää kaikkia osapuolia. Yksityinen sektori on vahvasti mukana kehittämässä ajanmukaisia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja, myös lääketieteellisesti. Mahdollisuudet investointeihin ja uusien menetelmien käyttöönottoon turvallisesti ja ketterästi luonnistuvat monesti jäykempää julkista sektoria nopeammin. Myös järjestöjen työllä luodaan merkittävää hyvinvointia. Yhteiskunnan ja veronmaksajan kannalta on tavoiteltavaa, että sekä julkisissa että yksityisissä sosiaali- ja

terveydenhuollon palveluissa pyritään parhaaseen mahdolliseen laatuun ja taloudellisesti tehokkaaseen toimintaan.

3 Luottamusta sopimusyhteiskuntaan ei saa horjuttaa: hallituksen asettamat tavoitteet saavutettavissa julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyötä tiivistämällä – ei lopettamalla sitä.

FA yhtyy Hyvinvointialan, Suomen yrittäjien, EK:n ja ETLA:n huoleen jo tehtyjen palvelujen hankintaa koskevien sopimusten mitätöimisestä. Jo tehtyjen sopimusten mitätöiminen loukkaa sopimusvapautta ja luottamuksen suojaa. Mitätöiminen olisi kyseenalaista laajemminkin kuin vain tässä yksittäistapauksessa. Se heikentäisi yleisesti sopimuskulttuuria ja Suomen mainetta luotettavana sijoitusympäristönä.

Harmillisena sitä voi pitää myös saamatta jäävien kokemusten valossa, kun niistä olisi voinut saada hyötyjä julkisen ja yksityisen sektorin yhteistoiminnasta. Pahimmillaan voimassa olevien sopimusten pakkopurkaminen vaikuttaa yksityisen sektorin mahdollisuuksiin ja intresseihin toteuttaa yksityistä terveydenhuollon markkinaa. Lisäksi se lietsoo epäluottamusta sopimusyhteiskuntaan kohtaan.

Yksityisellä sektorilla on Suomessa pitkät perinteet hyvästä kumppanuudesta julkisen sektorin kanssa. Tuloksellisesta yhteistyöstä on kokemusta esimerkiksi vakuutusyhtiöillä, jotka vastaavat lakisääteisistä tehtävistä työeläke-, tapaturma-, liikenne- ja potilasvakuuttamisessa.

FINANSSIALA RY

Tuomo Yli-Huttula